

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD TRNAVA
Cukrová 1, 917 01 Trnava

Váš list číslo / zo dňa	Naše číslo	linka	Trnava
/10.4.2017	KPUTT-2017/12171-2/36000/Grz	033/2452831	9.5.2017

Krajský pamiatkový úrad Trnava, ktorý je podľa § 9 odseku 5 zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“), miestne príslušným orgánom štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu, na základe žiadosti o vyjadrenie k projektu obnovy: „**Mestské opevnenie, južný úsek východnej vetvy – obnova vonkajšieho líca MO, PD**“ vypracovanej Ing. Arch. G. Fukatschovou v marci 2017 zaslanej dňa 10.4.2017 investorom Mesto Trnava, Hlavná 1, 917 01 Trnava v súvislosti s obnovou južnej časti východného úseku mestského opevnenia na objektoch múr hradbových (č. ÚZ PF 1057/29), bašta č. 3 (č. ÚZ PF 1057/11) a veža č. 9 (č. ÚZ PF 1057/12), ktoré sú súčasťou súboru pamiatkových objektov národnej kultúrnej pamiatky – mestského opevnenia evidovaného v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky pod číslom 1057/1-37 vydáva toto

z á v ä z n é s t a n o v i s k o

Krajský pamiatkový úrad Trnava v zmysle § 32 ods. 10 pamiatkového zákona s realizáciou južnej časti východného úseku mestského opevnenia, týkajúcej sa obnovy Národnej kultúrnej pamiatky – mestské opevnenie evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky pod číslom 1057/1-37

s ú h l a s í

s nasledovnými podmienkami:

1. Zachované budú všetky originálne murivá t.j. tehly a ložná malta, pôvodná povrchová úprava škár, ako aj historické omietky súvisiace s neskorostredovekou a ranostredovekou úpravou povrchov.
2. Historické omietky súvisiace s neskorostredovekou resp. ranonovovekou úpravou mestskej fortifikácie je potrebné reštaurátorským spôsobom zafixovať a ošetriť.
3. Reštaurátorsky budú ošetrené aj súvislejšie plochy so zachovaním povrchu pôvodného škárovania.

Doboren 9.5.2017

4. Preškárovanie muriva je potrebné vyhotoviť na miestach, kde je originálna ložná malta vypadaná do hĺbky väčšej ako 5 cm.
5. Južný, exteriérový múr veže v časti orientovanej do priekopy je potrebné premurovať a napojiť na existujúcu kurtinu. Pri premurovaní je potrebné odstrániť nevhodný, cementovou maltou spájaný tehlový múrik v celom rozsahu.
6. Do líca múru a do originálnych konštrukcií nesmú byť zasekávané, alebo inak vkladané betonárske či iné kovové výstuže.
7. Pri oprave statických porúch je potrebné využívať historické technické riešenia.
8. Viditeľnejšie trhliny a iné statické poruchy nájdené počas stavebných prác je potrebné preveriť monitorovaním technickými prostriedkami. Výsledky budú posúdené statikom, ktorý po konzultáciach s KPÚ TT navrhne ďalší postup prác. Postup prác podlieha schvaľovaniu KPÚ TT.
9. Ako stavebný materiál bude použité kvalitné vzdušné hasené vápno pred použitím odležané minimálne 3 mesiace vo vhodných podmienkach. V prípade použitia vzdušného vápna a dodržania technologických postupov nie je potrebné do malty pridávať puzolánovú prísadu. Hydraulická malta „Weber mix vápenný 2,5MPa“ použitá nebude.
10. Ako plnivo bude použitý ostro-hranný vápenný piesok kombinovanej hrubšej i jemnejšej frakcie. Odtieň piesku nesmie negatívne narušovať mierne okrový resp. neutrálne biely vzhľad ložnej malty.
11. Škály je potrebné hneď po ich vyhotovení patinovať. Na patinovanie sa používa sutinový prach zo starej ložnej malty, alebo starých omietok (nie cementových). Tento prach sa prudko nahodí na ešte vlhkú zdrsnenú škáru. K patinácii sa pristupuje hneď po zavädnutí a preškrabnutí ložnej škáry ocelovou kefou, alebo listom píľky na železo. Prach na patinovanie je vhodné zhromažďovať na suchom mieste pripravený na použitie.
12. Murárske práce možno realizovať od polovice apríla do konca septembra. V prípade, že dlhodobé predpovede počasia budú priaznivé, je možné vykonávanie murárskych prác predĺžiť resp. urýchliť o tri týždne. Murárske práce sa nesmú vykonávať nočné teploty klesnú pod 5 stupňov celzia.
13. Kaverny situované južne od veže č.9., ktoré nesú stopy po otlakoch primárnych drevených konštrukcií nebudú zamurované.
14. Plošné škárovania muriva je potrebné realizovať iba na miestach, kde je originálna ložná malta zapustená pod líca tehál tvoriacich fasádu viac ako 5 cm.
15. Nakoľko úroveň ochodze je v predkladanom projekte zakreslená iba schématicky bez vzťahu k reálnej nálezovej situácii, je potrebné jej výšku určiť počas kontrolných dní v jednotlivých úsekoch. Pre tieto účely je potrebné, aby investor stavby zabezpečil geodeta ktorý operatívne zameria podľa pokynov pracovníkov KPÚ TT úroveň predpokladanej i existujúcej ochodze a uvedený poznatok zanesie do výkresovej dokumentácie projektu stavby.
16. Postup obnovy a konkrétne riešenie detailov architektúry bude určované počas kontrolných dní pracovníkom KPÚ TT.

Záväzné stanovisko Krajského pamiatkového úradu Trnava má platnosť 3 roky odo dňa vydania, ak nedôjde k jeho použitiu na účel, pre ktorý je určené.

Odôvodnenie:

Na Krajský pamiatkový úrad Trnava bola dňa 10.4.2017 doručená žiadosť o vyjadrenie projektu obnovy: „**Mestské opevnenie, južný úsek východnej vetvy – obnova vonkajšieho líca MO, PD**“ vypracovanej Ing. Arch. G. Fukatschovou v marci 2017 zaslaná investorom Mesto Trnava, Hlavná 1, 917 01 Trnava k mestského opevnenia, ktoré sa plánuje realizovať v súvislosti s obnovou južnej časti východného úseku mestského opevnenia, ktorý je súčasťou súboru pamiatkových objektov národnej kultúrnej pamiatky – mestského opevnenia evidovaného v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky pod číslom 1057/1-37. Investor obnovy východného úseku plánuje v I. etape realizovať murovacie práce iba v exteriérovej lícnej ploche, pričom interiérové líce hradby bude opravované neskôr a po etapách. Z tohto dôvodu zatiaľ nemožno na korune muriva umiestniť betónovú platňu v celom rozsahu, ale iba na miestach, kde sa obnovovaný múr dostane do výšky predprse resp. do definitívnej výšky v rámci obnovy. Korunu sanovaného úseku opevnenia je, až do doby zbudovania konečného technického riešenia, potrebné chrániť pred poveternostnými vplyvmi dočasným ukončením muriva v tzv. obetovanej vrstve. Murárske práce, ktoré sa budú murovať na exteriérovom líci za použitia vápennej malty potrebujú určitý čas na vytvrdnutie ložnej malty za vhodných klimatických podmienok. Je preto potrebné práce uskutočniť v období od polovice apríla až do konca septembra, aby bolo možné zabezpečiť vyzretie malty bez rizika jej premrznutia. V prípade, že napredovanie prác bude vyžadovať predĺženie prác, je možné za predpokladu priaznivej meteorologickej predpovede práce predĺžiť, alebo urýchliť o tri týždne. Malta používaná na murovanie musí byť založená na vápennej technológii, čím sa zabezpečí jej kompatibilita s originálnou maltou. Použitie hydraulikkej malty „Weber mix vápenný 2,5MPa“ je iba čiastočne kompatibilné s originálnou ložnou maltou a z hľadiska stavebného prepojenia oboch materiálov nevhodné. Ako najvhodnejšie sa javí použitie klasického vzdušného vápna, ktorá musí byť po zhasení dostatočne odležaná. Odležanie vápna má pozitívny vplyv na štruktúru kryštálov haseného vápna (zväčšuje sa povrch spojiva) čo má priaznivý účinok na spracovateľnosť, mrazuvzdornosť a urýchľuje sa proces karbonatácie. Použitie plnivo tvorené ostrohranným vápencom sa svojou štruktúrou odlišuje od originálnej malty, čím sa zabezpečí dodržanie zásady odlišenia starého muriva od nového. Predpísané puzolánové prísady zrýchľujú proces karbonatácie malty ako aj jej pevnosť pri zachovaní paropriepustnosti. Vápenná malta vyhotovená tradičnou technikou dostatočného odležania za predpokladu dodržania všetkých predpísaných technologických postupov dosahuje vynikajúce kvality a požadované fyzikálne vlastnosti. Preto nie je potrebné do takto pripravenej malty pridávať akékoľvek prísady. Vzhľadom na to, že pôvodná ložná malta má výrazne okrový odtieň, je potrebné zabezpečiť patinovanie ložných mált, ktoré zabráni príliš kontrastnému a rušivému vzhľadu novo opravovaných častí. Preškárovania je potrebné vyhotoviť iba na miestach, kde sú ložné škáry po čiastočnom vypadaní primárneho muriva ustúpené viac ako 5 cm. Škárovanie plytšie zapustených primárnych ložných škár sa neodporúča, nakoľko hrozí poškodenie resp. vypadávanie nových škár. Dochované omietkové vrstvy pochádzajúce z obdobia využívania mestského opevnenia ako fortifikácie, sú cenným dokladom slohových úprav opevnenia a je ich potrebné stabilizovať resp. ošetriť. Nakoľko ide o špecializovanú a remeselnú náročnú činnosť, je potrebné uvedené práce uskutočniť reštaurátorom. Na murive južne od veže, sa nachádzajú drobné kaverny obsahujúce otlaky drevenej konštrukcie. Keďže sa uvedené kaverny javia ako primárne, je potrebné ich ponechať bez zamurovania. Južný exteriérový múr veže orientovaný do priekopy, ktorý je v súčasnosti čiastočne vyhotovený s tehál spájaných cementom je potrebné vcelku vybúrať a premurovať a tým architektonicky sceliť exteriér obnovovanej veže. Zistenie úrovne ochodze je kľúčovým

predpokladom na určenie spôsobu stavebného ukončenia koruny. Je preto potrebné vyšku ochodze operatívne zistiť, zamerať a premietnuť do realizačných prác stavby. Rozsah vyhotovenia betónovej dosky realizovanej nad predprsnami bude závisieť o zisteného rozsahu ochodze vo výške obnovovanej koruny. Vzhľadom na výnimočnú pamiatkovú a kultúrnu hodnotu trnavského mestského opevnenia je potrebné celú obnovu vykonávať tak, aby nedošlo k narušeniu originálnych historických architektúr hradieb. Zistené statické poruchy, resp. poruchy ktoré sa zistia počas obnovy, je potrebné v prvom rade monitorovať a vyhodnotiť. Bez riadnej diagnostiky nemožno do originálu líca múru zasekávať, alebo inak vkladať betonárske či iné kovové výstuže. Dôkladná diagnostika statických porúch je predpokladom na to, aby zvolené riešenie maslo čo najšetrnejší charakter voči historickej architektúre hradby.

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD
TRNAVA
Cukrová 1
917 01 TRNAVA

Ing. arch. Gabriela Kvetanová
riaditeľka
Krajského pamiatkového úradu Trnava

Doručí sa:

1. Mesto Trnava – Mestský úrad v Trnave, Odbor investičnej výstavby, ulica Trhová 3,
917 71 Trnava